Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 21 marca 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2014/26/UE – Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – Organizacje zbiorowego zarządzania – Niezależne podmioty zarządzające – Podejmowanie działalności zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – Dyrektywa 2000/31/WE – Zakres przedmiotowy stosowania – Artykuł 3 ust. 3 – Dyrektywa 2006/123/WE – Zakres przedmiotowy stosowania – Artykuł 17 pkt 11 – Artykuł 56 TFUE

W sprawie C-10/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale ordinario di Roma (sąd pierwszej instancji w Rzymie, Włochy) postanowieniem z dnia 5 stycznia 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 stycznia 2022 r., w postępowaniu:

Liberi editori e autori (LEA)

przeciwko

Jamendo SA,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: E. Regan, prezes izby, M. Ilešič (sprawozdawca), I. Jarukaitis, A. Kumin i D. Gratsias, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: C. Di Bella, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 lutego 2023 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Liberi editori e autori (LEA) – D. Malandrino, A. Peduto oraz G.M. Riccio, avvocati,

– w imieniu Jamendo SA – M. Dalla Costa, G. Donà oraz A. Ferraro, avvocati,

* Język postępowania: włoski.

– w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierał R. Guizzi, avvocato dello Stato,

– w imieniu rządu austriackiego – A. Posch, J. Schmoll, G. Kunnert oraz F. Parapatits, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – V. Di Bucci oraz J. Samnadda, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 25 maja 2023 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania online na rynku wewnętrznym (Dz.U. 2014, L 84, s. 72).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Liberi editori e autori (LEA) (Wolni wydawcy i twórcy) a Jamendo SA w przedmiocie prowadzenia przez tę ostatnią działalności pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich i praw pokrewnych na terytorium Włoch.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2000/31/WE

3 Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywy o handlu elektronicznym) (Dz.U. 2000, L 178, s. 1), stanowi:

„Niniejsza dyrektywa dąży do przyczynienia się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego przez zapewnienie swobodnego przepływu usług społeczeństwa informacyjnego między państwami członkowskimi”.

4 Zgodnie z art. 3 ust. 2 tej dyrektywy:

„Państwa członkowskie nie mogą z powodów wchodzących w zakres koordynowanej dziedziny ograniczać swobodnego przepływu usług społeczeństwa informacyjnego pochodzących z innego państwa członkowskiego”.

5 Artykuł 3 ust. 3 wspomnianej dyrektywy przewiduje w szczególności, że jej art. 3 ust. 2 nie ma zastosowania do dziedzin określonych w załączniku do rzeczonej dyrektywy.

6 Zgodnie z tym załącznikiem art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2000/31 nie mają zastosowania „do: […] prawa autorskiego, praw pokrewnych, praw określonych w dyrektywie 87/54/EWG [Rady z dnia 16 grudnia 1986 r. w sprawie ochrony prawnej topografii produktów półprzewodnikowych (Dz.U. 1987, L 24, s. 36)] i w dyrektywie 96/9/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. 1996, L 77, s. 20)], jak również praw własności przemysłowej […]".

Dyrektywa 2006/123/WE

7 Artykuł 1 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. 2006, L 376, s. 36), zatytułowany „Przedmiot", stanowi w ust. 1:

„Niniejsza dyrektywa ustanawia ogólne przepisy ułatwiające korzystanie ze swobody przedsiębiorczości przez usługodawców oraz swobodnego przepływu usług, zapewniając przy tym wysoki poziom jakości usług".

8 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Powiązania z innymi przepisami prawa wspólnotowego", stanowi w ust. 1:

„W przypadku kolizji między przepisami niniejszej dyrektywy i innym wspólnotowym aktem prawnym regulującym specyficzne aspekty podejmowania i prowadzenia działalności usługowej w określonych dziedzinach lub w ramach określonych zawodów pierwszeństwo mają przepisy innych wspólnotowych aktów prawnych i to one stosowane są do tych określonych dziedzin lub zawodów. […]".

9 Artykuł 16 wspomnianej dyrektywy 2006/123, zatytułowany „Swoboda świadczenia usług", stanowi w swym ust. 1:

„Państwa członkowskie uznają prawo usługodawców do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzą oni przedsiębiorstwo.

[…]".

10 Zgodnie z art. 17 tej dyrektywy 2006/123, zatytułowanym „Dodatkowe odstępstwa od swobody świadczenia usług":

„Artykuł 16 nie ma zastosowania do:

[…]

11) prawa autorskiego, praw pokrewnych […]".

Dyrektywa 2014/26

11 Motywy 2–4, 7–9, 15, 16, 19 i 55 dyrektywy 2014/26 stanowią:

„(2) Rozpowszechnianie treści chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi, w tym książek, produkcji audiowizualnych i nagrań muzycznych, oraz związanych z nimi usług, wymaga uzyskania licencji obejmujących te prawa od różnych podmiotów praw autorskich i praw pokrewnych, takich jak twórcy, artyści wykonawcy, producenci i wydawcy. Zwykle w gestii podmiotu uprawnionego pozostaje wybór między samodzielnym a zbiorowym zarządzaniem przysługującymi mu prawami, chyba że państwa członkowskie postanowią inaczej, zgodnie z prawem Unii oraz międzynarodowymi zobowiązaniami Unii [Europejskiej] i państw członkowskich. Zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi obejmuje udzielanie licencji użytkownikom, kontrolowanie użytkowników, monitorowanie korzystania z praw, egzekwowanie praw autorskich i praw pokrewnych, pobieranie przychodów z praw z tytułu ich eksploatacji oraz podział między podmiotami uprawnionymi należnych im kwot. Organizacje zbiorowego zarządzania umożliwiają podmiotom uprawnionym uzyskanie wynagrodzenia z tytułu korzystania z ich utworów w przypadkach, w których podmioty te nie byłyby same w stanie kontrolować tego wykorzystania lub egzekwować należnych im wynagrodzeń, w tym na rynkach zagranicznych.

(3) Artykuł 167 [TFUE] wymaga, aby Unia uwzględniała w swoim działaniu różnorodność kulturową oraz przyczyniała się do rozkwitu kultur państw członkowskich, w poszanowaniu ich różnorodności narodowej i regionalnej, równocześnie podkreślając znaczenie wspólnego dziedzictwa kulturowego. Organizacje zbiorowego zarządzania pełnią i powinny nadal pełnić ważną rolę w propagowaniu różnorodności ekspresji kulturalnej, zarówno poprzez umożliwienie wejścia na rynek najmniejszym i mniej popularnym repertuarom, jak i świadczenie usług o charakterze socjalnym, kulturalnym i edukacyjnym swoim podmiotom uprawnionym oraz odbiorcom.

(4) Reprezentując podmioty uprawnione mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w innych państwach członkowskich oraz udzielając licencji użytkownikom mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę w innych państwach członkowskich, organizacje zbiorowego zarządzania z siedzibą w Unii powinny mieć możliwość korzystania ze swobód przewidzianych w traktatach.

[…]

(7) Ochrona interesów członków organizacji zbiorowego zarządzania, podmiotów uprawnionych oraz osób trzecich wymaga koordynacji przepisów państw członkowskich dotyczących zarządzania prawami autorskimi oraz mechanizmów udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych dla wykorzystania online w celu zapewnienia równoważnych gwarancji w całej Unii. Z tego też względu podstawę prawną niniejszej dyrektywy powinien stanowić art. 50 ust. 1 TFUE.

(8) Celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie koordynacji krajowych przepisów dotyczących warunków podejmowania działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi przez organizacje zbiorowego zarządzania, sposobów zarządzania tymi organizacjami oraz ram nadzoru nad nimi, a zatem jej podstawę prawną powinien

stanowić również art. 53 ust. 1 TFUE. Ponadto, ponieważ dotyczy sektora, w którym usługi są świadczone w całej Unii, podstawę prawną niniejszej dyrektywy powinien stanowić art. 62 TFUE.

(9) Celem niniejszej dyrektywy jest ustanowienie wymogów mających zastosowanie do organizacji zbiorowego zarządzania, aby zapewnić wysoki poziom zarządzania, zarządzania finansowego, przejrzystości i sprawozdawczości. Nie powinno to jednak uniemożliwiać państwom członkowskim utrzymywania lub wprowadzania w odniesieniu do organizacji zbiorowego zarządzania mających siedzibę na ich terytorium bardziej rygorystycznych norm niż określone w tytule II niniejszej dyrektywy, pod warunkiem że takie bardziej rygorystyczne normy są zgodne z prawem Unii.

[…]

(15) Podmioty uprawnione powinny mieć swobodę powierzania zarządzania przysługującymi im prawami niezależnym podmiotom zarządzającym. Takie niezależne podmioty zarządzające są podmiotami handlowymi, które różnią się od organizacji zbiorowego zarządzania między innymi dlatego, że nie należą do podmiotów uprawnionych ani nie podlegają ich kontroli. Jednak w zakresie, w jakim te niezależne podmioty zarządzające prowadzą taką samą działalność jak organizacje zbiorowego zarządzania, są one zobowiązane do udzielania określonych informacji podmiotom uprawnionym, które reprezentują, organizacjom zbiorowego zarządzania, użytkownikom i odbiorcom.

(16) Producenci audiowizualni, producenci nagrań i nadawcy udzielają licencji na swoje własne prawa, w niektórych przypadkach wraz z prawami, które przenieśli na nich na przykład wykonawcy, na podstawie indywidualnie wynegocjowanych umów, oraz działają we własnym interesie. Wydawcy książek, firmy fonograficzne czy wydawcy gazet udzielają licencji na prawa, które zostały przeniesione na ich rzecz na podstawie indywidualnie wynegocjowanych umów, oraz działają we własnym interesie. W związku z tym nie należy uznawać producentów audiowizualnych, producentów nagrań, nadawców ani wydawców za »niezależne podmioty zarządzające«. Ponadto zarządcy i agenci autorów i wykonawców działający jako pośrednicy i przedstawiciele podmiotów uprawnionych w stosunkach z organizacjami zbiorowego zarządzania nie powinni być uważani za »niezależne podmioty zarządzające«, ponieważ nie zarządzają prawami w odniesieniu do ustalania stawek wynagrodzeń, udzielania licencji czy pobierania opłat od użytkowników.

[…]

(19) Mając na uwadze swobody ustanowione w TFUE, zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi powinno wiązać się z możliwością swobodnego wybierania organizacji zbiorowego zarządzania przez podmiot uprawniony na potrzeby zarządzania przysługującymi mu prawami, niezależnie od tego, czy są to prawa publicznego komunikowania czy zwielokrotniania, czy też kategorie praw związane z formami eksploatacji, takimi jak prawo nadawania, wystawiania w teatrze lub zwielokrotniania na potrzeby rozpowszechniania online, pod warunkiem że organizacja zbiorowego zarządzania, którą chce wybrać podmiot uprawniony, zarządza już tego rodzaju prawami lub kategoriami praw.

[…]

> […] podmioty uprawnione powinny mieć możliwość łatwego wycofania takich praw lub kategorii praw spod zarządu prowadzonego przez organizację zbiorowego zarządzania i zarządzania nimi samodzielnie lub powierzenia bądź przekazania zarządzania całością lub częścią tych praw innej organizacji zbiorowego zarządzania lub innemu podmiotowi, bez względu na obywatelstwo lub przynależność państwową, państwo członkowskie zamieszkania lub siedziby organizacji zbiorowego zarządzania, innego podmiotu lub podmiotu uprawnionego. W przypadku gdy państwo członkowskie, zgodnie z prawem Unii oraz międzynarodowymi zobowiązaniami Unii i jej państw członkowskich, przewiduje obowiązkowe zbiorowe zarządzanie prawami, prawo wyboru podmiotów uprawnionych ogranicza się do innych organizacji zbiorowego zarządzania.

[…]

(55) Ponieważ cele niniejszej dyrektywy, a mianowicie poprawa możliwości sprawowania przez członków organizacji zbiorowego zarządzania kontroli nad działalnością tych organizacji, zagwarantowanie wystarczającej przejrzystości ze strony organizacji zbiorowego zarządzania oraz usprawnienie mechanizmu udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw autorskich do utworów muzycznych dla wykorzystania online, nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na ich rozmiary i skutki, możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 [TUE]. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest niezbędne dla osiągnięcia tych celów".

12 Zgodnie z art. 1 tej dyrektywy, zatytułowanym „Przedmiot":

„Niniejsza dyrektywa ustanawia wymogi niezbędne do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi przez organizacje zbiorowego zarządzania. Niniejsza dyrektywa ustanawia również wymogi dotyczące udzielania przez organizacje zbiorowego zarządzania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw autorskich do utworów muzycznych do korzystania online".

13 Artykuł 2 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres stosowania", ma następujące brzmienie:

„1. Tytuły I, II, IV i V, z wyjątkiem art. 34 ust. 2 i art. 38, stosuje się do wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania mających siedzibę w Unii.

2. Tytuł III oraz art. 34 ust. 2 i art. 38 stosuje się do organizacji zbiorowego zarządzania mających siedzibę w Unii, które zarządzają prawami autorskimi do utworów muzycznych do korzystania online na więcej niż jednym terytorium.

3. Stosowne przepisy niniejszej dyrektywy mają zastosowanie do podmiotów, które bezpośrednio lub pośrednio, w całości lub częściowo, należą do organizacji zbiorowego zarządzania lub są przez nie kontrolowane, o ile podmioty te prowadzą działalność, która podlegałaby przepisom niniejszej dyrektywy, gdyby prowadziła ją organizacja zbiorowego zarządzania.

4. Artykuł 16 ust. 1, art. 18 i 20, art. 21 ust. 1 lit. a), b), c), e), f) i g) oraz art. 36 i art. 42 mają zastosowanie do wszystkich niezależnych podmiotów zarządzających mających siedzibę w Unii".

14 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

a) »organizacja zbiorowego zarządzania« oznacza każdą organizację upoważnioną z mocy prawa lub w drodze powierzenia, licencji lub innego uzgodnienia umownego do zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi w imieniu więcej niż jednego podmiotu uprawnionego, dla zbiorowej korzyści tych podmiotów uprawnionych, a zarządzanie tymi prawami stanowi jej jedyny lub główny przedmiot działalności, i która spełnia jedno lub oba następujące kryteria:
   (i) należy do jej członków lub jest przez nich kontrolowana;
   (ii) jest organizacją nienastawioną na zysk;

b) »niezależny podmiot zarządzający« oznacza każdą organizację upoważnioną z mocy prawa lub w drodze powierzenia, licencji lub innego uzgodnienia umownego do zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi w imieniu więcej niż jednego podmiotu uprawnionego, dla zbiorowej korzyści tych podmiotów uprawnionych, a zarządzanie tymi prawami stanowi jej jedyny lub główny przedmiot działalności, i która:
   (i) nie należy do podmiotów uprawnionych ani nie podlega ich kontroli bezpośrednio lub pośrednio, w całości lub części; oraz
   (ii) jest organizacją nastawioną na zysk;

[…]

j) »umowa o reprezentacji« oznacza każdą umowę między organizacjami zbiorowego zarządzania, na mocy której jedna organizacja zbiorowego zarządzania upoważnia inną organizację zbiorowego zarządzania do zarządzania prawami, które reprezentuje, w tym umowę zawartą na podstawie art. 29 i 30;

[…]”.

15 Artykuł 4 dyrektywy 2014/26, zatytułowany „Zasady ogólne”, przewiduje:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby organizacje zbiorowego zarządzania działały w sposób najlepiej zabezpieczający interesy podmiotów uprawnionych, których prawa reprezentują, oraz aby nie nakładały na nie jakichkolwiek obowiązków, które nie są obiektywnie niezbędne do celów ochrony ich praw i interesów lub do efektywnego zarządzania ich prawami”.

16 Zgodnie z art. 5 tej dyrektywy, zatytułowanym „Prawa podmiotów uprawnionych”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podmioty uprawnione posiadały prawa określone w ust. 2–8 oraz aby prawa te były określone w statucie organizacji zbiorowego zarządzania lub warunkach członkostwa w tej organizacji.

2. Podmioty uprawnione mają prawo upoważnić wybraną przez siebie organizację zbiorowego zarządzania do zarządzania prawami, kategoriami praw lub rodzajami utworów oraz innych wybranych przez siebie przedmiotów objętych ochroną, na wybranych przez siebie terytoriach, bez względu na państwo członkowskie, którego obywatelstwo lub przynależność państwową posiadają, państwo członkowskie miejsca zamieszkania lub siedziby organizacji zbiorowego zarządzania albo podmiotu uprawnionego. O ile organizacja zbiorowego zarządzania nie uzasadni w obiektywny sposób powodów odmowy zarządzania, jest ona zobowiązana do zarządzania takimi

prawami, kategoriami praw lub rodzajami utworów oraz innych przedmiotów objętych ochroną, pod warunkiem że zarządzanie nimi wchodzi w zakres jej działalności.

3. Podmioty uprawnione mają prawo do udzielania licencji na niekomercyjne korzystanie z wszelkich wybranych przez siebie praw, kategorii praw lub rodzajów utworów oraz innych przedmiotów objętych ochroną.

4. Podmioty uprawnione mają prawo cofnąć upoważnienie do zarządzania prawami, kategoriami praw lub rodzajami utworów oraz innych przedmiotów objętych ochroną udzielone przez nie organizacji zbiorowego zarządzania lub wycofać spod zarządu prowadzonego przez organizację zbiorowego zarządzania wszelkie wybrane przez siebie prawa, kategorie praw lub rodzaje utworów oraz innych przedmiotów prawa autorskiego, określone w ust. 2, w odniesieniu do wybranych przez siebie terytoriów, przy zachowaniu rozsądnego terminu wypowiedzenia nieprzekraczającego sześciu miesięcy. Organizacja zbiorowego zarządzania może postanowić, że tego rodzaju cofnięcie upoważnienia lub wycofanie spod zarządu staje się skuteczne na koniec roku obrotowego.

5. Jeżeli podmiotowi uprawnionemu należą się kwoty z tytułu aktów eksploatacji, które miały miejsce, zanim cofnięcie upoważnienia lub wycofanie praw spod zarządu stało się skuteczne, lub na podstawie licencji udzielonej zanim tego rodzaju cofnięcie upoważnienia lub wycofanie spod zarządu stało się skuteczne, podmiot uprawniony zachowuje swoje prawa przysługujące mu na podstawie art. 12, 13, 18, 20, 28 i 33.

6. Organizacje zbiorowego zarządzania nie mogą ograniczać korzystania z praw określonych w ust. 4 i 5 poprzez wprowadzenie wymogu, będącego warunkiem wykonywania tych praw, aby zarządzanie prawami lub kategoriami praw lub rodzajami utworów oraz innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy cofnięcie upoważnienia lub wycofanie spod zarządu, zostało powierzone innej organizacji zbiorowego zarządzania.

[…]”.

17 Artykuł 6 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zasady członkostwa w organizacjach zbiorowego zarządzania”, stanowi w ust. 2:

„Organizacja zbiorowego zarządzania przyjmuje podmioty uprawnione i podmioty reprezentujące podmioty uprawnione, w tym inne organizacje zbiorowego zarządzania i stowarzyszenia podmiotów uprawnionych, jako członków, jeżeli spełniają one warunki członkostwa, które opierają się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminujących kryteriach. […]”.

18 Zgodnie z art. 16 dyrektywy 2014/26, zatytułowanym „Udzielanie licencji”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby organizacje zbiorowego zarządzania i użytkownicy prowadzili w dobrej wierze negocjacje w sprawie udzielania licencji dotyczących praw. […]

2. Warunki udzielenia licencji opierają się na obiektywnych i niedyskryminujących kryteriach. […]

Podmioty uprawnione otrzymują odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z ich praw. Stawki wynagrodzeń za prawa wyłączne i prawa do wynagrodzenia pozostają w rozsądnym stosunku między innymi do wartości ekonomicznej użytkowania praw w obrocie handlowym, z uwzględnieniem rodzaju i zakresu wykorzystania utworów i innych przedmiotów objętych

ochroną, a także w odniesieniu do wartości ekonomicznej usług świadczonych przez organizację zbiorowego zarządzania. […]

3. Organizacje zbiorowego zarządzania odpowiadają bez zbędnej zwłoki na wnioski użytkowników, wskazując między innymi, jakie informacje są potrzebne organizacji zbiorowego zarządzania w celu zaoferowania licencji.

Po otrzymaniu wszystkich stosownych informacji organizacja zbiorowego zarządzania bez zbędnej zwłoki oferuje licencję albo przekazuje użytkownikowi uzasadnienie wyjaśniające, dlaczego nie zamierza udzielić licencji na daną usługę.

[…]”.

19 Artykuł 30 tej dyrektywy, zatytułowany „Obowiązek reprezentowania innych organizacji zbiorowego zarządzania w przypadku licencji wieloterytorialnych”, stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby w sytuacji gdy organizacja zbiorowego zarządzania, która nie udziela ani nie oferuje udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania online należących do jej własnego repertuaru, zwraca się do innej organizacji zbiorowego zarządzania z wnioskiem o zawarcie z nią umowy o reprezentacji celem reprezentacji tych praw, organizacja zbiorowego zarządzania, do której zwrócono się z takim wnioskiem, zaakceptowała go, jeżeli już udziela lub oferuje udzielanie licencji wieloterytorialnych w odniesieniu do tej samej kategorii praw do utworów muzycznych dla wykorzystania online należących do repertuaru jednej lub większej liczby organizacji zbiorowego zarządzania”.

20 Zgodnie z brzmieniem art. 36 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Zgodność”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby właściwe organy wyznaczone do tego celu monitorowały przestrzeganie przez organizacje zbiorowego zarządzania mające siedzibę na ich terytorium przepisów prawa krajowego przyjętych zgodnie z wymogami ustanowionymi w niniejszej dyrektywie.

[…]

3. Państwa członkowskie zapewniają nadanie właściwym organom wyznaczonym do tego celu uprawnień w zakresie nakładania stosownych kar lub podejmowania stosownych środków w przypadku nieprzestrzegania przepisów prawa krajowego przyjętych w celu wykonania niniejszej dyrektywy. Te kary i środki muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

[…]”.

21 Artykuł 39 dyrektywy 2014/26, zatytułowany „Zgłaszanie organizacji zbiorowego zarządzania”, przewiduje:

„W oparciu o informacje będące w ich posiadaniu państwa członkowskie przekazują Komisji [Europejskiej] do dnia 10 kwietnia 2016 r. wykaz organizacji zbiorowego zarządzania mających siedzibę na ich terytorium.

Państwa członkowskie bez zbędnej zwłoki informują Komisję o wszelkich zmianach w tym wykazie.

Komisja publikuje te informacje i na bieżąco je aktualizuje”.

22 Artykuł 41 tej dyrektywy, zatytułowany „Grupa ekspertów”, stanowi:

„Niniejszym ustanawia się grupę ekspertów. Grupa ekspertów złożona jest z przedstawicieli właściwych organów państw członkowskich. Grupie ekspertów przewodniczy przedstawiciel Komisji, zbiera się ona z inicjatywy przewodniczącego albo na wniosek delegacji jednego z państw członkowskich. Do zadań grupy należy:

a) badanie wpływu transpozycji niniejszej dyrektywy na funkcjonowanie organizacji zbiorowego zarządzania i niezależnych podmiotów zarządzających na rynku wewnętrznym oraz wskazywanie wszelkich problemów;

[…]”.

Prawo włoskie

23 Artykuł 180 legge n. 633 – Protezione del diritto d’autore e di altri diritti connessi al suo esercizio (ustawy nr 633 o ochronie praw autorskich i innych praw związanych z jego wykonywaniem) z dnia 22 kwietnia 1941 r. (GURI nr 166 z dnia 16 lipca 1941 r.), zmienionej decreto legge n. 148 – Disposizioni urgenti in materia finanziaria e per esigenze indifferibili (dekretem z mocą ustawy nr 148 w sprawie nadzwyczajnych przepisów w dziedzinie finansowej oraz dotyczących nagłych potrzeb) z dnia 16 października 2017 r. (GURI nr 242 z dnia 16 października 2017 r.) (zwanej dalej „ustawą o ochronie praw autorskich”) stanowi:

„Działalność w zakresie zarządzania [pośrednictwa], prowadzona w dowolny sposób, bezpośrednio lub pośrednio, jako interwencja, mediacja, pełnomocnictwo, reprezentacja, a także przeniesienie w celu wykonywania praw do przedstawienia, wykonania, recytacji, nadawania, w tym publicznego odtwarzania drogą satelitarną oraz mechanicznego i kinematograficznego odtwarzania chronionych utworów, jest zastrzeżona wyłącznie na rzecz Società italiana degli autori ed editori (SIAE, włoskiego stowarzyszenia autorów i wydawców) i innych organizacji zbiorowego zarządzania, o których mowa w [decreto legislativo n. 35 – Attuazione della direttiva 2014/26/UE sulla gestione collettiva dei diritti d’autore e dei diritti connessi e sulla concessione di licenze multiterritoriali per i diritti su opere musicali per l’uso online nel mercato interno [dekrecie ustawodawczym nr 35, transponującym (dyrektywę 2014/26), z dnia 15 marca 2017 r. (GURI nr 72 z dnia 27 marca 2017 r., zwanym dalej »dekretem ustawodawczym nr 35/2017«)].

Działalność ta jest prowadzona w celu:

1) udzielenia, na rachunek i w interesie podmiotów uprawnionych, licencji i upoważnień w zakresie eksploatacji utworów chronionych;

2) pobierania przychodów ze wspomnianych licencji i upoważnień;

3) podziału przychodów między podmioty uprawnione.

Działalność [SIAE] jest również wykonywana zgodnie z zasadami określonymi w przepisach państw, w których SIAE ma zorganizowane przedstawicielstwo.

Wspomniana wyżej wyłączność praw nie narusza uprawnienia autora, jego spadkobierców lub innych następców prawnych do bezpośredniego wykonywania ich praw uznanych w niniejszej ustawie.

[…]”.

24 Zgodnie z art. 4 ust. 2 dekretu ustawodawczego nr 35/2017:

„Podmioty uprawnione mogą powierzyć wybranej przez siebie organizacji zbiorowego zarządzania lub niezależnemu podmiotowi zarządzającemu zarządzanie ich prawami, kategoriami praw lub rodzajami utworów oraz innymi przedmiotami objętymi ochroną, na wybranych przez siebie terytoriach, bez względu na państwo członkowskie obywatelstwa, miejsca zamieszkania lub siedziby organizacji zbiorowego zarządzania, niezależnego podmiotu zarządzającego albo podmiotu uprawnionego, z zastrzeżeniem przepisów art. 180 [ustawy o ochronie praw autorskich] w odniesieniu do działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi [pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich]”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

25 LEA jest organizacją zbiorowego zarządzania podlegającą prawu włoskiemu i uprawnioną w zakresie pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich we Włoszech.

26 Jamendo, spółka prawa luksemburskiego, jest niezależnym podmiotem zarządzającym, który prowadzi działalność we Włoszech od 2004 r.

27 LEA wniosła do Tribunale ordinario di Roma (sądu pierwszej instancji w Rzymie, Włochy), będącego sądem odsyłającym, powództwo o zaniechanie przeciwko Jamendo, żądając nakazania spółce Jamendo zaprzestania działalności pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich we Włoszech. Na poparcie owego żądania LEA powołuje się na fakt, że Jamendo prowadzi tę działalność we Włoszech bezprawnie, ponieważ, po pierwsze, nie jest wpisane do wykazu organizacji uprawnionych do prowadzenia działalności pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich we Włoszech, po drugie, nie spełnia szczególnych wymogów przewidzianych w dekrecie ustawodawczym nr 35/2017, a po trzecie, nie przesłało ministerstwu telekomunikacji powiadomienia o rozpoczęciu działalności, co stanowi naruszenie art. 8 wspomnianego dekretu ustawodawczego.

28 Przed sądem odsyłającym Jamendo utrzymuje, że dyrektywa 2014/26 została transponowana do prawa włoskiego w sposób nieprawidłowy, podnosząc, że ustawodawca włoski nie przyznał niezależnym podmiotom zarządzającym praw przewidzianych w tej dyrektywie.

29 W tym względzie Jamendo wskazuje, że zgodnie z art. 180 ustawy o ochronie praw autorskich działalność pośrednictwa we Włoszech jest zastrzeżona wyłącznie dla SIAE i dla innych organizacji zbiorowego zarządzania, o których mowa w tym przepisie, co uniemożliwia niezależnym podmiotom zarządzającym prowadzenie działalności w zakresie pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich i zmusza je do zawierania umów o reprezentacji z SIAE lub innymi upoważnionymi organizacjami zbiorowego zarządzania.

30 Posiłkowo Jamendo podnosi, że jego działalność nie wchodzi w zakres zbiorowego zarządzania, lecz bezpośredniego zarządzania prawami autorskimi, powołując się w tym względzie na motyw 16 dyrektywy 2014/26, z którego wynika, że podmioty udzielające licencji w odniesieniu do praw przeniesionych na nie na podstawie umów negocjowanych „indywidualnie” nie wchodzą w zakres pojęcia „niezależnego podmiotu zarządzającego” w rozumieniu art. 3 lit. b) tej dyrektywy.

31 Sąd odsyłający uważa, po pierwsze, że działalność Jamendo nie wydaje się możliwa do zakwalifikowania jako „bezpośrednie zarządzanie”, biorąc pod uwagę, że udziela ono licencji i sublicencji, pobiera opłaty na podstawie tego, ile razy skorzystano z danego utworu, oraz pobiera wynagrodzenie określone jako procent od uzyskanego dochodu. Umowy, które Jamendo przedstawia swoim członkom, również nie wydają się wynikiem indywidualnych negocjacji, a wybór pomiędzy różnymi możliwościami nie może podważyć kwalifikacji tych umów jako „umów adhezyjnych”, co uniemożliwia uznanie każdej z tych umów za wynik konkretnych negocjacji.

32 Po drugie, sąd ten zauważa, że art. 180 ustawy o ochronie praw autorskich nie zezwala niezależnym podmiotom zarządzającym na prowadzenie działalności pośrednictwa w celu wykonywania praw do przedstawienia, wykonania, recytacji, nadawania, w tym publicznego odtwarzania drogą satelitarną oraz mechanicznego i kinematograficznego odtwarzania chronionych utworów.

33 W tych okolicznościach Tribunale ordinario di Roma (sąd pierwszej instancji w Rzymie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy dyrektywę [2014/26] należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie ustawie krajowej, która zastrzega dostęp do rynku zarządzania prawami autorskimi lub w każdym razie udzielanie licencji użytkownikom jedynie na rzecz podmiotów określonych, zgodnie z definicją zawartą we wspomnianej dyrektywie, jako organizacje zbiorowego zarządzania, wyłączając podmioty określone jako niezależne podmioty zarządzające, utworzone zarówno w tym państwie, jak i w innych państwach członkowskich?”.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

34 Na rozprawie przed Trybunałem rząd włoski powołał się na niedopuszczalność wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ze względu na to, że spór w postępowaniu głównym ma charakter fikcyjny.

35 Zdaniem tego rządu okoliczność, że przed Trybunałem strony w postępowaniu głównym zajmują zbieżne stanowiska zmierzające w istocie do stwierdzenia niezgodności z prawem Unii włoskich przepisów zastrzegających podejmowanie działalności pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich wyłącznie dla organizacji zbiorowego zarządzania, z wyłączeniem niezależnych podmiotów zarządzających, wystarcza do wykazania sztucznego charakteru postępowania głównego.

36 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi ustanowionej w art. 267 TFUE jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszłe orzeczenie sądowe, należy, przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności konkretnej sprawy, zarówno ocena niezbędności uzyskania orzeczenia prejudycjalnego dla wydania swojego orzeczenia, jak i ocena znaczenia pytań, z którymi zwraca się on do Trybunału. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 12 października 2023 r., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

37 Wynika stąd, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie pytania prejudycjalnego zadanego przez sąd krajowy jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia lub ocena ważności przepisu Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 12 października 2023 r., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

38 W niniejszej sprawie należy wprawdzie zauważyć, że przed sądem odsyłającym LEA wnosi o nakazanie Jamendo zaprzestania prowadzenia we Włoszech działalności pośrednictwa w dziedzinie prawa autorskiego ze względu na to, iż prowadzenie tej działalności narusza włoskie przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, podczas gdy w uwagach na piśmie, które przedłożyła Trybunałowi, LEA utrzymuje w istocie, że te włoskie przepisy nie są zgodne z prawem Unii.

39 W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę orzecznictwo przypomniane w pkt 36 i 37 niniejszego wyroku, okoliczność ta, podobnie jak okoliczność, że strony w postępowaniu głównym są zgodne co do wykładni, jaką należy przyjąć w odniesieniu do prawa Unii, nie może wystarczyć do podważenia rzeczywistego charakteru sporu w postępowaniu głównym ani, co za tym idzie, dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w braku dowodów wskazujących w sposób oczywisty, że spór ten ma charakter sztuczny lub fikcyjny (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 listopada 2005 r., Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, pkt 37–39; z dnia 19 czerwca 2012 r., Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, pkt 31–34).

40 Należy jednak zauważyć, że sąd odsyłający odnosi się w treści pytania prejudycjalnego do niezależnych podmiotów zarządzających utworzonych „zarówno w tym państwie, jak i w innych państwach członkowskich”. Jamendo ma zaś siedzibę w Luksemburgu, a z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, nie wynika nic, co mogłoby sugerować, że spór w postępowaniu głównym dotyczy jakiejkolwiek niezależnego podmiotu zarządzającego z siedzibą we Włoszech. W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w zakresie, w jakim pytanie prejudycjalne dotyczy niezależnych podmiotów zarządzających mających siedzibę w danym państwie członkowskim, ma ono charakter hipotetyczny.

41 W związku z tym zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 37 niniejszego wyroku wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy uznać za niedopuszczalny w zakresie, w jakim dotyczy on niezależnych podmiotów zarządzających mających siedzibę we Włoszech.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

42 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2014/26 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które wykluczają w sposób ogólny i bezwzględny możliwość świadczenia w tym pierwszym państwie członkowskim usług zarządzania prawami autorskimi przez niezależne podmioty zarządzające mające siedzibę w innym państwie członkowskim.

43 Jak wynika z motywów 7, 8 i 55 tej dyrektywy, ma ona na celu koordynację krajowych przepisów dotyczących warunków podejmowania działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi przez organizacje zbiorowego zarządzania, sposobów zarządzania tymi organizacjami, ram nadzoru nad nimi oraz warunków udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw autorskich do utworów muzycznych do korzystania online w celu ochrony interesów członków organizacji zbiorowego zarządzania, podmiotów uprawnionych i osób trzecich, zapewniając im korzystanie z równoważnych gwarancji w całej Unii.

44 W tym celu art. 1 wspomnianej dyrektywy odczytywany w świetle jej motywu 9 przewiduje, że dyrektywa ta ustanawia w szczególności wymogi mające zastosowanie do organizacji zbiorowego zarządzania w celu zapewnienia wysokiego poziomu zarządzania, zarządzania finansowego, przejrzystości i sprawozdawczości.

45 Uznając, jak stanowi motyw 15 dyrektywy 2014/26, że niezależne podmioty zarządzające, mimo iż są podmiotami handlowymi, które różnią się od organizacji zbiorowego zarządzania, między innymi dlatego, że nie należą do podmiotów uprawnionych ani nie podlegają ich kontroli, prowadzą taką samą działalność jak organizacje zbiorowego zarządzania, prawodawca Unii stwierdził, że należy nałożyć na nie obowiązek udzielania określonych informacji.

46 W tym celu art. 2 ust. 4 dyrektywy 2014/26 przewiduje stosowanie do niezależnych podmiotów zarządzających niektórych szczególnych przepisów tej dyrektywy dotyczących przekazywania informacji podmiotom uprawnionym, które reprezentują, organizacjom zbiorowego zarządzania, użytkownikom i odbiorcom.

47 Jednakże art. 5 tej dyrektywy, który w ust. 2 przyznaje podmiotom uprawnionym prawo wyboru organizacji zbiorowego zarządzania odpowiedzialnej za ich reprezentowanie, i to bez względu na państwo członkowskie, którego obywatelstwo lub przynależność państwową posiadają, państwo członkowskie miejsca zamieszkania lub siedziby organizacji zbiorowego zarządzania albo podmiotu uprawnionego, nie należy do przepisów wymienionych w art. 2 ust. 4 wspomnianej dyrektywy.

48 Ponadto, jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 38 opinii, żaden inny przepis dyrektywy 2014/26 nie reguluje dostępu tych podmiotów do działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi.

49 Prawdą jest, że motyw 19 dyrektywy 2014/26 stanowi między innymi, że podmioty uprawnione powinny mieć możliwość łatwego wycofania takich praw spod zarządu prowadzonego przez organizację zbiorowego zarządzania i zarządzania nimi samodzielnie lub powierzenia zarządzania tymi prawami innej organizacji zbiorowego zarządzania lub innemu podmiotowi, bez względu na obywatelstwo lub przynależność państwową, państwo członkowskie zamieszkania lub siedziby organizacji zbiorowego zarządzania, innego podmiotu lub podmiotu uprawnionego.

50 Jednakże, po pierwsze, ustanowiona w art. 5 ust. 4 tej dyrektywy możliwość wycofania przez podmioty uprawnione zarządzania ich prawami prowadzonego przez organizację zbiorowego zarządzania nie oznacza, że państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia tymże podmiotom prawa do upoważnienia wybranego przez nie niezależnego podmiotu zarządzającego do zarządzania ich prawami, niezależnie od państwa członkowskiego, którego podmiot ten jest obywatelem, w którym ma miejsce zamieszkania lub siedzibę.

51 Po drugie, motyw 19 wspomnianej dyrektywy nie może prowadzić do takiej wykładni jej art. 2 ust. 4 i art. 5 ust. 2, która byłaby niezgodna z brzmieniem tych przepisów. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, o ile preambuła aktu Unii może doprecyzować treść przepisów tego aktu i dostarcza wskazówek interpretacyjnych pozwalających wyjaśnić wolę autora tego aktu, o tyle nie ma ona wiążącej mocy prawnej i nie może być powoływana w celu uczynienia odstępstwa od samych przepisów danego aktu ani w celu interpretowania tych przepisów w sposób sprzeczny z ich treścią (zob. podobnie wyrok z dnia 25 marca 2021 r., Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, pkt 90 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 W konsekwencji, mając na względzie fakt, że art. 2 ust. 4 dyrektywy 2014/26 wymienia w sposób wyczerpujący przepisy mające zastosowanie do niezależnych podmiotów zarządzających, art. 5 ust. 1, 2 i 4 tej dyrektywy w związku z jej motywem 19 nie można interpretować w ten sposób, że nakłada on na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby podmioty uprawnione miały prawo upoważnić wybrany przez siebie niezależny podmiot zarządzający do zarządzania ich prawami niezależnie od państwa członkowskiego obywatelstwa, miejsca zamieszkania lub siedziby danego niezależnego podmiotu zarządzającego lub danego podmiotu uprawnionego.

53 Wobec braku w dyrektywie 2014/26 takiego obowiązku, a bardziej ogólnie, przepisu regulującego podejmowanie przez te podmioty działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi, należy uznać, że dyrektywa ta nie harmonizuje warunków podejmowania takiej działalności i że w związku z tym nie stoi ona na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które wykluczają w sposób ogólny i bezwzględny możliwość świadczenia w tym pierwszym państwie członkowskim usług zarządzania prawami autorskimi przez niezależne podmioty zarządzające mające siedzibę w innym państwie członkowskim.

54 Niemniej jednak nie można z tego wywnioskować, że takie przepisy krajowe nie podlegają prawu Unii jako całości ani, a fortiori, że są one zgodne z tym prawem.

55 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że spór w postępowaniu głównym charakteryzuje się sytuacją mającą związek z wymianą handlową między państwami członkowskimi, ponieważ Jamendo, spółka prawa luksemburskiego, nie może, na podstawie włoskich przepisów, świadczyć we Włoszech usług zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi jako niezależny podmiot zarządzający. Informacje te wskazują właśnie, że mając na uwadze przedmiot sporu w postępowaniu głównym, w celu udzielenia sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi Trybunał powinien dokonać wykładni innych przepisów prawa Unii.

56 Skoro bowiem przepisy te regulują sytuacje mające związek z wymianą handlową między państwami członkowskimi, mogą one wchodzić w zakres postanowień traktatu FUE dotyczących podstawowych swobód (zob. podobnie wyrok z dnia 18 września 2019 r., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. W konsekwencji nawet jeśli formalnie sąd odsyłający ograniczył swoje pytanie do wykładni konkretnego przepisu prawa Unii, to okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie temu, by Trybunał udzielił mu odpowiedzi dotyczącej prawa Unii we wszystkich aspektach wykładni, które mogą być użyteczne dla rozstrzygnięcia zawisłej przed sądem odsyłającym sprawy, bez względu na to, czy sąd ten odniósł się do nich w treści swych pytań, czy też nie. W tym celu do Trybunału należy wyprowadzenie z całości informacji przedstawionych przez sąd krajowy,

a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, tych aspektów prawa, które wymagają wykładni w świetle przedmiotu sporu (zob. podobnie wyrok z dnia 18 września 2019 r., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

58 Ponadto przepis krajowy dotyczący dziedziny będącej przedmiotem wyczerpującej harmonizacji na poziomie Unii należy oceniać w świetle postanowień owego środka harmonizującego, a nie w świetle postanowień prawa pierwotnego (zob. podobnie wyrok z dnia 18 września 2019 r., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, pkt 52).

59 Tymczasem w niniejszej sprawie, jak wynika z pkt 53 niniejszego wyroku, prawdą jest, że w dyrektywie 2014/26 nie dokonano harmonizacji warunków podejmowania przez niezależne podmioty zarządzające działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi. Jednakże, podobnie jak uczynił to rzecznik generalny w pkt 40 i 41 opinii, należy jeszcze zbadać, czy usługi zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi świadczone przez niezależny podmiot zarządzający, taki jak Jamendo, mogą być objęte przedmiotowym zakresem stosowania dyrektywy 2000/31 lub dyrektywy 2006/123.

60 W tym względzie należy na wstępie zauważyć, że zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 2000/31 reguluje ona szczególnie usługi społeczeństwa informacyjnego. Zgodnie zaś z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2006/123 dyrektywa ta nie ma zastosowania w przypadku kolizji między przepisami tej dyrektywy i innym aktem prawnym Unii regulującym specyficzne aspekty podejmowania i prowadzenia działalności usługowej w określonych dziedzinach lub w ramach określonych zawodów.

61 W związku z tym należy przede wszystkim zbadać, czy działalność zarządzania prawami autorskimi prowadzona przez niezależne podmioty zarządzające jest regulowana dyrektywą 2000/31, a jeśli tak, to czy działalność ta jest objęta zakresem stosowania dyrektywy 2006/123.

W przedmiocie możliwości stosowania dyrektywy 2000/31

62 Artykuł 3 ust. 2 dyrektywy 2000/31 zakazuje państwom członkowskim ograniczania swobodnego przepływu usług społeczeństwa informacyjnego pochodzących z innego państwa członkowskiego.

63 Jednakże zgodnie z art. 3 ust. 3 tej dyrektywy ust. 1 i 2 tego artykułu nie mają zastosowania do „dziedzin" określonych w załączniku do wspomnianej dyrektywy, który odnosi się w szczególności do „prawa autorskiego" i „praw pokrewnych".

64 Należy stwierdzić, że odstępstwo przewidziane w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2000/31 jest sformułowane w sposób szeroki i dotyczy w sposób ogólny ograniczeń swobodnego świadczenia usług należących do „dziedziny" prawa autorskiego i praw pokrewnych.

65 Ponadto nic w tej dyrektywie nie wskazuje na to, by prawodawca Unii, przyjmując to odstępstwo, chciał wyłączyć z zakresu tego odstępstwa usługi zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

66 W konsekwencji należy uznać, że zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, które – jak wynika z motywu 2 dyrektywy 2014/26 – obejmuje w szczególności udzielanie licencji użytkownikom, monitorowanie korzystania z praw, egzekwowanie praw autorskich i praw

pokrewnych, pobieranie przychodów z praw z tytułu ich eksploatacji oraz podział między podmiotami uprawnionymi należnych im kwot, jest objęte odstępstwem przewidzianym w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2000/31 w związku z załącznikiem do niej.

67 Wykładni tej nie może podważyć okoliczność, że art. 3 ust. 3 dyrektywy 2000/31, jako odstępstwo od zasady ogólnej przewidzianej w art. 3 ust. 2 tej dyrektywy, należy interpretować w sposób ścisły. O ile bowiem z utrwalonego orzecznictwa wynika, że przepisy stanowiące odstępstwo od podstawowej swobody należy interpretować ściśle, o tyle należy jednak czuwać nad zapewnieniem skuteczności (effet utile) tak ustanowionego odstępstwa i przestrzegać jego celu (zob. podobnie wyrok z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 162, 163).

68 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że przepisy dyrektywy 2000/31 nie mają zastosowania do usług zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

W przedmiocie możliwości stosowania dyrektywy 2006/123

69 Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 2006/123 jej celem jest w szczególności ułatwienie korzystania ze swobodnego przepływu usług przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu jakości usług.

70 W tym celu art. 16 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy przewiduje, że państwa członkowskie uznają prawo usługodawców do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzą oni przedsiębiorstwo.

71 Jednakże zgodnie z art. 17 pkt 11 wspomnianej dyrektywy art. 16 tejże dyrektywy nie ma zastosowania do prawa autorskiego i praw pokrewnych.

72 Trybunał dokonał wykładni tego przepisu w ten sposób, że działalność zbiorowego zarządzania prawami autorskimi jest wyłączona z zakresu stosowania art. 16 dyrektywy 2006/123 (wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, pkt 65).

73 Odstępstwo to, podobnie jak odstępstwo przewidziane w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2000/31, zostało bowiem sformułowane w sposób szeroki i dotyczy w sposób ogólny prawa autorskiego i praw pokrewnych, w związku z czym z art. 17 pkt 11 dyrektywy 2006/123 nie można wywieść jakiegokolwiek zamiaru prawodawcy Unii dotyczącego wyłączenia usług zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi z zakresu stosowania wspomnianego odstępstwa.

74 Wynika z tego, że usługi zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi nie są objęte zakresem stosowania art. 16 dyrektywy 2006/123.

75 Ponieważ podejmowanie przez niezależne podmioty zarządzające działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi nie jest, jak wynika z pkt 53, 68 i 74 niniejszego wyroku, przedmiotem wyczerpującej harmonizacji na poziomie Unii, określenie uregulowań w tej dziedzinie należy zatem do kompetencji państw członkowskich, z zastrzeżeniem poszanowania postanowień traktatu FUE, a w szczególności tych dotyczących podstawowych swobód (zob. podobnie wyrok z dnia 18 września 2019 r., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo). W związku z tym uregulowanie krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym należy oceniać w świetle właściwych postanowień prawa pierwotnego, w tym przypadku art. 56 TFUE.

W przedmiocie zgodności przepisu rozpatrywanego w postępowaniu głównym ze swobodą świadczenia usług zagwarantowaną w art. 56 TFUE

76 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 56 TFUE stoi na przeszkodzie wszelkim przepisom krajowym, które jakkolwiek są stosowane bez rozróżnienia, mogą uniemożliwiać, utrudniać lub czynić mniej atrakcyjnym korzystanie przez obywateli Unii ze swobody świadczenia usług zagwarantowanej w tym artykule traktatu FUE (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lutego 2021 r., Katoen Natie Bulk Terminals i General Services Antwerp, C-407/19 i C-471/19, EU:C:2021:107, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

77 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że przepis krajowy taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym w zakresie, w jakim nie zezwala niezależnym podmiotom zarządzającym mającym siedzibę w innym państwie członkowskim na świadczenie we Włoszech usług zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, zmuszając je tym samym do zawierania umów o reprezentacji z organizacją zbiorowego zarządzania upoważnioną w tym państwie członkowskim, stanowi w sposób oczywisty ograniczenie w swobodnym świadczeniu usług zagwarantowanym w art. 56 TFUE.

78 Jednakże ograniczenie to może być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego, o ile jest ono odpowiednie do zapewnienia realizacji danego celu uzasadnionego interesem publicznym i nie wykracza poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (zob. podobnie wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, pkt 70).

W przedmiocie występowania nadrzędnego względu interesu ogólnego mogącego uzasadnić dane ograniczenie

79 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ochrona praw własności intelektualnej należy do nadrzędnych względów interesu ogólnego (wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).

80 W związku z tym uregulowanie takie jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym może być uzasadnione w świetle celu ochrony prawa autorskiego.

W przedmiocie proporcjonalności rozpatrywanego ograniczenia

81 Co się tyczy proporcjonalności rozpatrywanego ograniczenia, należy zbadać w pierwszej kolejności, czy ograniczenie polegające na wyłączeniu z działalności pośrednictwa w dziedzinie praw autorskich niezależnych podmiotów zarządzających mających siedzibę w innym państwie członkowskim jest odpowiednie do zapewnienia realizacji celu interesu ogólnego związanego z ochroną prawa autorskiego, któremu służy taki środek.

82 W tym względzie Trybunał uznał, że uregulowanie krajowe, które w zakresie zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do pewnej kategorii chronionych utworów przyznaje organizacji zbiorowego zarządzania monopol na terytorium danego państwa członkowskiego, trzeba uznać za zdolne do zapewnienia ochrony praw własności intelektualnej, ponieważ pozwala ono na skuteczne zarządzanie prawami autorskimi i prawami pochodnymi oraz na skuteczną kontrolę ich przestrzegania na terytorium danego państwa członkowskiego (wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, pkt 72).

83 W niniejszej sprawie jednak uregulowanie krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym nie przyznaje organizacji zbiorowego zarządzania monopolu na działalność zarządzania prawami autorskimi na terytorium danego państwa członkowskiego. Artykuł 180 ustawy o ochronie praw autorskich pozwala bowiem na to, by działalność ta była prowadzona na terytorium Włoch nie tylko przez SIAE, lecz również przez organizacje zbiorowego zarządzania, o których mowa w dekrecie ustawodawczym nr 35/2017, którego art. 4 ust. 2 przewiduje, że podmioty uprawnione mogą powierzyć organizacji zbiorowego zarządzania lub wybranemu przez nie niezależnemu podmiotowi zarządzającemu zarządzanie ich prawami i to „bez względu na państwo członkowskie obywatelstwa, miejsca zamieszkania lub siedziby [danej] organizacji zbiorowego zarządzania, [danego] niezależnego podmiotu zarządzającego albo [danego] podmiotu uprawnionego”, przy jednoczesnym uściśleniu, że stosowanie tego przepisu pozostaje bez uszczerbku dla stosowania przepisów art. 180 ustawy o ochronie praw autorskich.

84 Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wspomniany przepis skutkuje uniemożliwieniem niezależnym podmiotom zarządzającym mającym siedzibę w innym państwie członkowskim prowadzenia działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi we Włoszech, przy jednoczesnym zezwoleniu organizacjom zbiorowego zarządzania mającym siedzibę w innych państwach członkowskich na prowadzenie takiej działalności.

85 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uregulowanie krajowe jest odpowiednie do zapewnienia realizacji wytyczonego celu, tylko jeśli odzwierciedla ono rzeczywiste dążenie do jego osiągnięcia w sposób spójny i systematyczny (wyrok z dnia 3 lutego 2021 r., Fussl Modestraße Mayr, C-555/19, EU:C:2021:89, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

86 W konsekwencji należy zbadać, czy odmienne traktowanie, jakiemu rozpatrywane w postępowaniu głównym włoskie uregulowanie krajowe poddaje z jednej strony organizacje zbiorowego zarządzania i z drugiej strony niezależne podmioty zarządzające, spełnia taki wymóg.

87 W tym względzie należy zauważyć, że w odróżnieniu od organizacji zbiorowego zarządzania, które były przedmiotem szerokiej harmonizacji w odniesieniu do podejmowania działalności w zakresie zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, sposobów zarządzania i ram nadzoru, niezależne podmioty zarządzające podlegają, jak wynika z art. 2 ust. 4 dyrektywy 2014/26, jedynie ograniczonej liczbie przepisów tej dyrektywy, a w związku z tym szereg przewidzianych w niej wymogów nie ma zastosowania do tych podmiotów.

88 Po pierwsze bowiem, jedynie organizacje zbiorowego zarządzania podlegają obowiązkowi udzielania licencji na podstawie obiektywnych i niedyskryminujących kryteriów zgodnie z art. 16 ust. 2 dyrektywy 2014/26, ponieważ niezależne podmioty zarządzające są zobowiązane jedynie do prowadzenia w dobrej wierze negocjacji w sprawie udzielania licencji zgodnie z ust. 1 tego artykułu oraz do wymiany wszelkich informacji niezbędnych do tego celu. Zgodnie z art. 16 ust. 2 jedynie organizacje zbiorowego zarządzania podlegają obowiązkowi przyznania podmiotom uprawnionym, które reprezentują, odpowiedniego wynagrodzenia za korzystanie z ich praw. Organizacje zbiorowego zarządzania są również zobowiązane do stosowania rozsądnych stawek wynagrodzeń, między innymi w odniesieniu do wartości ekonomicznej użytkowania praw w obrocie handlowym, z uwzględnieniem rodzaju i zakresu wykorzystania utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, a także w odniesieniu do wartości ekonomicznej usług świadczonych przez organizację zbiorowego zarządzania, podczas gdy niezależne podmioty zarządzające mają swobodę w stosowaniu stawek wynagrodzeń według własnego uznania.

89 W odróżnieniu od niezależnych podmiotów zarządzających organizacje zbiorowego zarządzania są ponadto zobowiązane na podstawie art. 16 ust. 3 tej dyrektywy do odpowiadania bez zbędnej zwłoki na wnioski użytkowników i zaoferowania im licencji lub, w przypadku braku jej zaoferowania, do przekazania uzasadnienia wyjaśniającego, dlaczego nie zamierzają udzielić licencji na daną usługę.

90 Po drugie, w przeciwieństwie do organizacji zbiorowego zarządzania niezależne podmioty zarządzające nie są zobowiązane do przyjmowania podmiotów uprawnionych jako członków, jeżeli spełniają one warunki członkostwa, które muszą opierać się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach, zgodnie z art. 6 ust. 2 wspomnianej dyrektywy.

91 Po trzecie, niezależne podmioty zarządzające nie są zobowiązane do zarządzania prawami podmiotów, które się o to zwrócą, jak wymaga tego art. 5 ust. 2 zdanie drugie dyrektywy 2014/26, w odniesieniu do organizacji zbiorowego zarządzania, z wyjątkiem obiektywnie uzasadnionych powodów, jeżeli zarządzanie nimi wchodzi w zakres ich działalności, co oznacza, że te niezależne podmioty mają swobodę wyboru najbardziej rentownych pod względem finansowym kategorii praw i pozostawienia organizacjom zbiorowego zarządzania zadania w zakresie zarządzania innymi prawami. Podmioty te nie podlegają również przewidzianemu w art. 5 ust. 4 tej dyrektywy obowiązkowi poszanowania swobody podmiotów uprawnionych w zakresie cofnięcia upoważnienia do zarządzania prawami, kategoriami praw lub rodzajami utworów lub wycofania spod zarządu prowadzonego przed te organizacje praw w odniesieniu do niektórych terytoriów.

92 Po czwarte, w przeciwieństwie do organizacji zbiorowego zarządzania niezależne podmioty zarządzające nie są związane przepisami regulującymi zasady członkostwa, sposoby zarządzania i nadzoru oraz konflikty interesów zawartymi w art. 6–10 dyrektywy 2014/26 ani przepisami dotyczącymi procedur składania skarg i rozstrzygania sporów zawartymi w art. 33–35 tej dyrektywy.

93 Po piąte, podmioty te nie podlegają wymogom w zakresie zarządzania przychodami z praw przewidzianym w art. 11–15 dyrektywy 2014/26, co pozwala im na maksymalizację zysków.

94 Po szóste, co się tyczy wymogów szczególnych nałożonych przez tę dyrektywę w zakresie przejrzystości, jedynie art. 20 i niektóre przepisy art. 21 tej dyrektywy mają zastosowanie do niezależnych podmiotów zarządzających. W szczególności, w przeciwieństwie do organizacji zbiorowego zarządzania, niezależne podmioty zarządzające nie podlegają obowiązkom przewidzianym w rozdziale 5 dyrektywy 2014/26, między innymi, obowiązkowi sporządzenia rocznego sprawozdania na temat przejrzystości, o którym mowa w art. 22 tej dyrektywy.

95 Wreszcie, po siódme, tytuł III dyrektywy 2014/26, odnoszący się do udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych dla wykorzystania online, również nie ma zastosowania do niezależnych podmiotów zarządzających.

96 Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, należy stwierdzić, że wprowadzone w rozpatrywanym uregulowaniu krajowym odmienne traktowanie niezależnych podmiotów zarządzających w stosunku do organizacji zbiorowego zarządzania odpowiada trosce o osiągnięcie celu ochrony prawa autorskiego w sposób spójny i systematyczny, ponieważ niezależne podmioty zarządzające podlegają na mocy dyrektywy 2014/26 mniej rygorystycznym niż organizacje zbiorowego zarządzania wymogom dotyczącym w szczególności podejmowania działalności zarządzania

prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, udzielania licencji, sposobów zarządzania oraz ram nadzoru, którym one podlegają. W tych okolicznościach takie odmienne traktowanie można uznać za odpowiednie do zapewnienia realizacji tego celu.

97 Jednakże w odniesieniu do kwestii, czy ograniczenie polegające na wyłączeniu niezależnych podmiotów zarządzających z działalności pośrednictwa w zakresie prawa autorskiego nie wykracza poza to, co jest konieczne do zapewnienia realizacji celu interesu ogólnego związanego z ochroną prawa autorskiego, należy zauważyć, że środek w mniejszym stopniu naruszający swobodę świadczenia usług mógłby polegać zwłaszcza na poddaniu świadczenia usług pośrednictwa w zakresie prawa autorskiego w danym państwie członkowskim szczególnym wymogom regulacyjnym, które byłyby uzasadnione w świetle celu ochrony prawa autorskiego.

98 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że rozpatrywane w postępowaniu głównym uregulowanie krajowe w zakresie, w jakim polega ono na całkowitym uniemożliwieniu każdemu niezależnemu podmiotowi zarządzającemu, bez względu na wymogi regulacyjne, którym podlega on na mocy prawa krajowego państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę, korzystania z podstawowej swobody zagwarantowanej przez traktat FUE, wydaje się wykraczać poza to, co jest konieczne do ochrony prawa autorskiego.

99 W świetle całości powyższych rozważań na zadane pytanie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 56 TFUE w związku z dyrektywą 2014/26 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które wykluczają w sposób ogólny i bezwzględny możliwość świadczenia w tym pierwszym państwie członkowskim usług zarządzania prawami autorskimi przez niezależne podmioty zarządzające mające siedzibę w innym państwie członkowskim.

W przedmiocie kosztów

100 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 56 TFUE w związku z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania online na rynku wewnętrznym

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które wykluczają w sposób ogólny i bezwzględny możliwość świadczenia w tym pierwszym państwie członkowskim usług zarządzania prawami autorskimi przez niezależne podmioty zarządzające mające siedzibę w innym państwie członkowskim.

Podpisy